

propriam iurisdictionem, adeoque intra eos limites officium quidem esse *commissum*, non item iurisdictionem *commissam* dici posse. Quamvis autem hi limites non sint *in individuo* determinati, adeoque ex episcopi voluntate amplior vel arctior ambitus potestatis vicariae inde exsistat, necesse tamen est ut is sit, ut episcopus et vicarius *unam iuridicam personam* efficiat, secus non vicarius habebitur sed merus delegatus, cum essentiali ex alias dictis personae iuridicae diversitate.

V. Ad requisita quod spectat vicarii generalis, praeter ea quae universim superius dicta sunt (289 seqq.), haec insuper peculiari modo postulantur: 1. aetas esse debet XXV annorum saltem incoeporum, quemadmodum statutum est pro praeficiendis ad curam animarum (291. c); 2. debet esse doctor, vel licentiatas in iure canonico aut in sacra theologia, saltem regulariter; quandoque enim Sacra Congregatio episcoporum et regularium indulxit, ut non doctorem, alias tamen idoneum, in vicarium generalem episcopus asumeret. 3. Item, regularis esse non debet, nec parochus, nec canonicus poenitentiarius vel episcopi consanguineus, vel denique oriundus e dioecesi aut in ea beneficium obtinens. Verum haec omnia potius quam *ad legem exclusionis*, ad *normam prudentiae* referenda sunt.

VI. Vicarii generalis potestas cessat tum cessante quoquomodo episcopi auctoritate, tum vicarii ipsius renunciatione aut revocatione.

§. II. *De vicariis foraneis.*

356. *Vicarii foranei* ii sunt, qui extra urbem episcopalem, in diversis dioecesos partibus sunt constituti, ad facilius tuendam, maxime in clericis, ecclesiasticam disciplinam. Eorum institutio nonnisi ex libera episcoporum voluntate repetenda est, sicuti tota eorum iurisdiction, ab ipsa pendet episcopi voluntate. Hinc non solum est *delegata*, sed, neque *generali* verum *determinata* omnino delegatione continetur, et insuper est maior vel minor pro episcopi ar-

bitrio. In praesenti disciplina vicarii foranei id potissimum muneris habent: 1. ut in mores invigilant clericorum, et si opus sit, in eos inquirant et crimen episcopo deferant; 2. ut decreta episcopalia exequutioni mandari current, in ea, quae singulis tributa est, dioeceseos parte; 3. quandoque, ut leviores quaedam causae civiles ipsis dirimendae committantur; sed cum eorum iurisdiction sit undequaque delegata, ab iis datur appellatio ad vicarium generalem vel episcopum.

In antiquiori ecclesiae disciplina, si quid est quod vicarios foraneos aliquatenus exhibeat, eo continetur ecclesiasticae iurisdictionis gradu, qui *Chorepiscopis* tribuebatur ut videre est penes auctores, qui data opera de veteri ecclesiae disciplina scripsere (1).

TITULUS XVII.

De conciliis.

357. Potestas iurisdictionis, in gradibus hactenus recentis, singillatim reperitur, quatenus ii qui tali gradu in hierarchia iurisdictionis potiuntur, maiorem vel minorem unicuique respondentem, vel ex divina vel ex ecclesiastica institutione, habent potestatem. At vero quidam etiam sunt actus iurisdictionis, qui non a singulis distributive sumptis, verum a pluribus collective spectatis ponuntur. Tales sunt qui *conciliares* dicuntur. Ad hos enim requiritur, ut vel ecclesia docens ac regens universa, vel eius pars aliqua, simul conveniat ad aliquid statuendum vel definiendum. Huc pertinent concilia, sive *oecumenica*, sive *provincialia*, sive *dioecesana*. Sicuti vero longe diversa est in his ratio coeundi, et amplitudo potestatis, ita et plane diversa est auctoritas. Ius ecclesiasticum maxime spectat ea quae ad synodum dioece-

(1) Utrum hi episcopi fuerint controvertitur, vide Phillips §. 74., ubi plures in notis allegantur auctores. Choropiscopos alicubi saltem aliquando episcopos vere fuisse potest admitti.

sanam referuntur. Nam theologia dogmatica pleraque sibi vindicat, quae ad concilia oecumenica pertinent. Quae vero peculiariter sunt dicenda de concilio provinciali facile expediuntur. Hinc potissimum nobis immorandum est in iis quae ad dioecesanam synodum pertinent, potioribus praemissis de aliis duabus conciliorum speciebus.

358. I. *De conciliis oecumenicis.* Omittimus ex allata ratione ea omnia quae spectant

a) ad originem, necessitatem, utilitatem, obiectum, ac demum auctoritatem conciliorum oecumenicorum;

b) item ad ius exclusivum Romani Pontificis, oecumenica concilia convocandi, iis praesidendi, proponendi ea de quibus agi debet, ac denique eorum decreta aut dogmaticas definitiones confirmandi.

Haec enim omnia a Theologis fuse proponuntur et vindicantur (1).

359. Ad ius ecclesiasticum magis pertinet, determinare quinam sint vocandi, sive ex iure sive ex privilegio, quae nam sint aptiores methodi quibus discussiones conciliares habeantur, easque moderandi etc. Sed haec omnia occasione ultimi oecumenici concilii vaticani sancita fuerunt in pontificali constitutione *Multiplices* 27 Nov. 1869, qua ordo servandus in concilio praescribebatur; cui die 20 Feb. 1870 quaedam ad faciliorem negotiorum tractationem decreta addita fuerunt. Porro ea pontificali constitutione, omnia determinantur, quae ad recensita capita referuntur; sicut ex historia eiusdem concilii rationes cognosci possunt, quibus nonnulla paulo aliter ac in praecedentibus conciliis, statuta sunt (2).

360. Ut tamen aliquid saltem dicamus de iis qui ad concilium oecumenicum vocandi sunt, distinguendum est inter eos qui iure in eo sunt, et eos qui privilegio ad illud ita vocantur, ut cum prioribus veri iudices sint et suffragium ferant. *Iure* enim nonnisi episcopi, sive actu dioecesim ha-

(1) Cf. praeclare de Conciliis disputantem Palmieri, op. cit. Thess. XVIII et XIX.

(2) Cecconi, *Storia del Concilio ecumenico vaticano*, Par. I. Tom. I. lib. II. cc. 1. seqq.

beant, sive etiam *titulares* sint, membra sunt conciliorum oecumenicorum; unde solemne erat in antiquitate christiana illud effatum: *Concilia esse episcoporum.* Privilegio vero a Sede apostolica concesso, ad concilium vocantur, ob intimum nexum cum Pontifice, cardinales S. Romanae Ecclesiae etiam non insigniti ordine episcopali. Praelati inferiores quoque sedent in concilio, si habeant territorium separatum et iurisdictionem quasi episcopalem: item abbaties generales plurium monasteriorum, quae simul efficiant unam congregationem et praepositi generales *Ordinum regularium*, non vero superiores generales congregationum, ut dicuntur, *votorum simplicium*, neque (saltem ut statutum est in concilio vaticano) abbates ad aliquam congregationem spectantes, qui licet alicui monasterio praesint, iurisdictionem non habent quasi episcopalem in territorio separato. Quae quidem praescriptio omnino aptissima censemitur, si animadvertisatur, rationem qua tum abbates tum praepositi generales Ordinum regularium admissi sunt, eam praesertim fuisse, ut pars illa in concilio repraesentaretur, cui praesunt (1).

Reliqua quae ad concilium oecumenicum spectant, theologorum sunt.

361. II. *De concilio provinciali.* Sicuti in concilium oecumenicum, universa, saltem iure, convenit ecclesia una cum suo Capite, ad ea statuenda quae ad fidem moresque pertinent, legesque ferendas quae omnibus fidelibus obligationem imponunt; ita in ordinario particularium ecclesiarum regimine sapienter institutum est, ut episcopi singularium ecclesiastiarum provinciarum, statis temporibus cum metropolitano convenient, ad varia expedienda negotia vel statuendas leges, quae pro variis rerum ac personarum adiunctis, utiles futurae censemuntur. Huiusmodi concilia dicuntur *provincialia*, eo quod constent ex metropolitano unius provinciae ecclesiasticae, cum suis suffraganeis. Porro:

a) de tempore quo celebrari debet concilium provinciale, concilium tridentinum Sess. XXIV. cap. 2. de Ref. praescri-

(1) Cecconi. I. c. cap. 1. art. 1.

bit, ut singulis trienniis habeatur. Quod quidem vix unquam factum est, varias ob causas legitime probatas a Summo Pontifice, et in praesens etiam, ut facto constat, fieri haud solet. Concilia provincialia, antiquissima sunt in ecclesia, ut patet ex historia, ac nominatim ex duplice controversia de die paschatis celebrandi, (1) saeculo II, et de baptismo ab haereticis collato, saeculo III, (2) ut alia omittamus exempla. Hinc prius bis singulis annis, serius nonnisi semel quolibet anno, tandem singulis trienniis, iussum est ea celebrari.

b) Iudices in concilio provinciali non alii sunt nisi metropolitanus et episcopi suffraganei: vel praelati habentes iurisdictionem quasi episcopalem. (3) Notandum tamen est, iuxta concilium tridentinum (l. c.), eos quoque vocandos esse, qui consuetudine interesse debent; qui tamen nonnisi ad consilium in provinciali concilio adhibentur (4). Nominatim vero praecipit, ut episcopi qui nulli archiepiscopo subiiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum semel eligant, in cuius synodo provinciali cum aliis interesse debeant, et quae ibi ordinata fuerint observent ac observari faciant, manentibus in reliquis eorum exemptionibus et privilegiis.

c) Obiectum vero, de quo in concilio provinciali agendum est, determinatur ab eodem concilio tridentino (*ibi*) ita, ut concilium provinciale “*de moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex sacris canonibus permisis, agere debeat.*”

d) Leges provincialis concilii obligant eos omnes qui in ea provincia reperiuntur: constituunt enim ex alias dictis (57, a) ius particulare; requiritur tamen, ut intra sex menses concilii provincialis decreta promulgentur, habita prius eorumdem decretorum a Sede apostolica approbatione. Hincmittenda sunt decreta concilii provincialis ad Summum Pontificem, qui ea per particularem congregationem recognita,

(1) Eus. H. E. lib. V. c. 23.

(2) Ibid. lib. VII. 5. 7.

(3) Ben. XIV. *de Syn.* lib. 13. c. 2. n. 5.

(4) Ib. n. 6.

sua approbatione rata habet; ex qua tamen approbatione nihil aliud sequitur, quam *decreta esse servanda* (1).

362. III. *De Synodo Dioecesana.* Ad ecclesiastica concilia pertinent etiam ea quae in singulis dioecesibus certis temporibus habentur ab earum episcopis una cum viris ecclesiasticis a lege designatis, ut collatis consiliis de iis agant quae pastorale regimen respiciunt. Liquet autem longe aliam esse rationem, qua episcopi sive in concilio oecumenico sive in concilio provinciali convenient, et eam qua episcopus alicuius dioecesis, cum viris ecclesiasticis sibi subditis synodum habet. Illi enim omnes veri sunt iudices, dum contra unus episcopus in synodo est *iudex*, et sua sola auctoritate synodalia edit decreta, et reliqui nonnisi ad consilium adhibentur.

363. Ea quae pertinent ad synodum dioecesanam, ad haec capita commode redigi possunt. 1. Quinam sint ad synodum vocandi et quo ordine ac ritu sedere debeant. 2. A quibusnam synodus dioecesana possit adunari. 3. Quinam sint officiales synodi sive ad eius celebrationem, sive a synodo eligendi ad dioeceseos administrationem. 4. Quae nam sit constitutionum auctoritas, et de quibus rebus in synodo agi debeat. Porro de iis omnibus, licet non prorsus eodem ordine, fuse omnino disseruit Benedictus XIV in suo per celebri opere *De synodo dioecesana*; quem confer.

364. I. Ad synodum vocandi sunt, et eidem ex lege ecclesiastica, confirmata a concilio tridentino (l. c.), adesse tenentur: 1. *abbates saeculares* intra dioecesim existentes. 2. Item *abbates* quoque et superiores domorum regularium, si non sint exempti; et si exemptione gaudeant, tenentur tamen adesse, si vel curam animarum quoquomodo exercent, vel generali capitulo non subduntur. 3. *Praelati nullius* qui peculiare non habent privilegium convocandi suam synodum; ii enim, ex superiori dictis, accedere debent synodo episcopi vicinioris; 4. *Religiosi* etiam, qui ad modum *parochi* vel

(1) S. C. C. in Florent. et Ianuen. 24 Iulii 1573 apud Pignatelli Consult. can. Tom. IV. cons. 132. n. 13. — Cf. e recentioribus *Bouix, Tractat. de Concilio Prov.*, ed. II. 1862.

vicarii perpetui, non amovibilis ad nutum a praelato suo regulari, curam animarum exercent. 5. *Vicarius generalis episcopi*. 6. *Canonici cathedralis ecclesiae*. 7. *Canonici collegiarum ecclesiarum*. 8. *Parochi et curati*, etiamsi beneficium sit manuale. 9. *Beneficiarii cathedralis ecclesiae non canonici*, qui possunt vocari, non tamen constituunt unum collegium. 10. Ceteri etiam *presbyteri et clerici*, si Episcopus velit: potissimum si promulgari debeant decreta lata in concilio provinciali. De his omnibus fuse disserit Benedictus XIV, uti et de iis quae ad ordinem sedendi aliasque praeminentias ab ipsis servandas, referuntur. (Op. cit. lib. III.) Cf. etiam SS. D. N. Leonis PP. XIII Const. "Romanos Pontifices", VIII Id. Mai. 1881, §. *De officio.*

365. II. Cum synodum cogere, eius sit qui dioecesi praeest, sequitur synodum dioecesanam, nonnisi ab episcopo cogi posse. Hinc iam superius animadversum est, praelatos inferiores, nonnisi ex apostolico privilegio, synodum cogere suae quasi dioeceseos. Episcopi autem titulares, cum dioecesi actu careant, synodum cogere nequeunt. Vicarius vero capitularis, cum habeat plenam in dioecesi administranda iurisdictionem, synodum potest convocare, eique praesidere, quamvis Benedictus XIV (1) cum pluribus teneat, id fieri non posse, nisi elapsus sit annus, ab ultima synodo ab episcopo congregata. Sed hoc, tamquam omnino certum affirmari non potest. Vicarius generalis episcopi, nonnisi ex *speciali mandato*, synodum potest convocare, quod et quilibet alius, eadem instructus *speciali episcopi delegatione* facere potest, uti revera aliquando factum est (2).

Vicarii vero apostolici, qui tamen licet sint titulares, habent partem aliquam in missionibus regendam auctoritate episcopali, procul dubio synodum facere possunt. Ii vero qui vel sede vacante a Sede Apostolica, loco vicarii capitularis, vel etiam ob peculiares causas, episcopo adhuc vivo quandoque deputantur, non censentur synodum posse

(1) Operis cit. lib. II. cap. 9. n. 6.

(2) Ben. XIV. op. cit. lib. II.; Bouix, *de Episcopo*, P. 6. Sect. 1. c. 15.

convocare, si in litteris quibus deputantur, id expresse non contineatur; quod plerumque fieri solet (1).

366. III. *Officiales* vero qui ad synodum dioecesanam celebrandam ab episcopo deputantur, sunt: promotores synodi, secretarius, notarius, magistri caeremoniarum, iudices querelarum et excusationum, procurator cleri, praefecti disciplinae, praefecti hospitiorum; quorum functiones, licet diversa ratione, ad synodi iuxta canones rectam celebrationem summopere conferunt. Quidam tamen ex huiusmodi synodi officialibus, omnino sunt necessarii, nempe notarius, secretarius, promotor et magister caeremoniarum. Quibus addendus est oeconomus, ubi consuetudo adhuc viget exigendi *synodaticum*: reliqui, pro diversa locorum ratione, retineri vel omitti possunt.

367. At alii sunt officiales, qui eligi debent in ipsa synodo; scilicet *iudices synodales* et *examinatores synodales*. Iudices synodales quatuor communiter eliguntur, iisque esse debent vel in dignitate aut personatu constituti, vel saltem canonici ecclesiae cathedralis; licet maxime etiam congruat, ut sint doctores vel licentiati in theologia vel iure canonico; quandoquidem iis a Sede Apostolica delegantur causae ventilanda in dioecesi (2). Iudices synodales eliguntur ab episcopo, *audita tamen synodo*. Episcopus vero, potest consilium synodi haud sectari.

Examinatores autem synodales ii sunt qui specialiter deputantur ad examinando candidatos in concursibus ad ecclesiasticas parochiales (*tit. XV Scholion*). Hi eligi debent *cum approbatione synodi*, ita ut si aliquis ex propositis ab episcopo a maiori parte synodi reiiciatur, alius debeat substitui, qui sit adprobatus a synodo. Ad hoc munus deputari debent doctores seu licentiati in theologia aut iure canonico, vel alii clerici seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, seu etiam saeculares qui ad id videbuntur magis idonei (Conc. Trid. Sess. XXIV. c. 18 de Ref.). Ii porro neque ultra quam viginti esse possunt. Habentur etiam quando-

(1) Ita Benedictus XIV. l. c. cap. 10. n. 10.

(2) Conc. Trid. sess. XXV. cap. 10.

que iudices et examinatores *prosynodales*, idque dupli ex causa; vel quia intra annum a synodo elapsa, ob mortem alicuius ex synodalibus, numerus requisitus est complendus, vel quia si post annum synodus non celebretur (ut per se ex decreto tridentini fieri deberet), episcopus habita a S. Congregatione concilii facultate, de consensu capituli eos potest nominare. Examinatores synodales iurare tenentur vel in ipsa synodo si adsint, vel coram episcopo aut eius generali vicario, se fideliter functuros munere suo: neque aliquid possunt, citra simoniae crimen, ab examinandis accipere.

368. IV. Auctoritas denique legum synodalium, si de iis non agant quae superioris sunt auctoritatis, talis est ut ab iis non detur appellatio, nisi in devolutivo; ut obligent in tota dioecesi, etiam eos qui per se sunt exempti, quando ad ea pertinent obiecta, in quibus *ex canonicis institutis* vel *ex peculiari Pontificis lege*, etiam ipsi Ordinariis subiiciuntur. Episcopus autem solus est *iudex*, adeo ut synodales constitutiones edere possit, absque *consensu* nedum synodi, sed et capituli cathedralis; nisi, quoad hoc, agatur de iis in quibus ex canonibus praescribitur, ut episcopus quaerere debeat *consensum* capituli *ad actus validitatem*. Tenetur tamen episcopus, consilium audire capituli; secus decreta sunt irrita, licet eo auditio aliter facere possit.

369. Constitutiones synodales vigent etiam post mortem episcopi, donec a successore in synodo vel extra synodum abrogentur; at vero non idem sentiunt doctores de legibus episcopalibus extra synodum latis. Quae vero materia in synodalibus constitutionibus sedulo cavenda sit, fuse omnino exponit atque illustrat Benedictus XIV (Op. cit. libb. VII ad XII). Constitutiones synodales nulla alia indigent probatione, sed obligare incipiunt statim ac in synodo promulgantur.

TITULUS XVIII.

De collegiis clericorum.

370. Ad ea quae ad clericos *collective* spectatos referuntur, ea etiam pertinent quae clericorum collegia quaedam respiciunt; haec potissimum sunt. I. capitula, II. seminaria.

§. I. De capitulis (1).

371. Ea quae potissima de capitulis canonicorum habentur, ad haec capita redigi possunt: I. ad historicam notationem eorum originis atque evolutionis; II. ad eorum partitionem; III. ad eorum officia; IV. ad eorum iura; V. ad varios praeminentiae gradus, qui in ipsis reperiuntur.

I. Si in primis quaeratur de nomine ipso canonicorum quo iis modo designantur, qui capitulorum sunt membra, notandum est, nomen hoc prius fuisse clericis omnibus commune; tum quia omnes inscribebantur ecclesiae *Canoni* seu catalogo, ad quam pertinebant; tum quia iuxta ecclesiasticas leges, portionem aliquam determinatam bonorum ecclesiae ad propriam sustentationem habebant, *canonis* seu *sportulae* nomine designatam. Deinde peculiari ratione, canonici hidi sunt, qui collegium aliquod clericale efformarunt:

II. Historica autem evolutio his breviter potest veluti stadiis adumbrari:

a) Vix quaeri potest utrum tribus prioribus saeculis collegia haec haberentur clericorum qui vitam communem degerent; hoc enim cum insectationum ethnicarum furore componi nequit.

b) At iam ipso saeculo IV. plures reperimus sanctos antistites, Eusebium vercellensem, Martinum turonensem, praesertim vero Augustinum hipponensem, cum suo clero

(1) Eusebius Amort, *Vetusta disciplina canonicorum regularium et saecularium*, Venet. 1747.